

Az élet mint hivatás

JOSEPH WILLIAM TOBIN CSSR

BEVEZETÉS A MÁSODIK KONFERENCIÁHOZ

Az előző napon közös gondolkodásra hívtam meg Önöket a hivatásról, melyben két szabadság: a meghívó félnek, Istennek az abszolút szabadsága és a hívásra válaszoló félnek, az embernek a szabadsága találkozik. Az életről hivatás-ként beszélhetünk

„egy meglepő misztérium fényében: minden teremtmény, főként minden emberi személy, Isten gondolatának és szeretetteljes cselekvésének gyümölcse, végtelen, hűséges és örök szeretetének (vö. Jer 31,3). Ennek a valóságnak a felfedezése valóban mélyrehatóan átalakítja életünket.”¹

Ez a valóság nem szűkíthető le egy foglalkozásra vagy karrierre, vagy Isten kezdeti meghívására, még kevésbé az ember válaszára. Minket, szerzeteseket, az engedmesség fogadalma figyelmesen hallgató életre, és Istennek és az Ő tervének fáradhatatlan keresésére kötelez. Az állhatatos kitartás titka a szabadon meghívó Isten és a szabadon válaszoló emberek között kibontakozó misztikus párbeszédben rejlik, ezáltal őrizhető meg a szeretet.

A Szentírásban a meghívás gondolata szorosan kapcsolódik a kiválasztás és a küldetés gondolatához. Míg a kiválasztás tágabb és általánosabb fogalomnak tűnik – olyannyira, hogy a sugalmazott szerzők például *kiválasztott népről* beszélnek –,

---

JOSEPH WILLIAM TOBIN (USA) redemptorista szerzetespap, a Megszentelt Élet Intézményeinek és az Apostoli Élet Társaságai Kongregációjának korábbi titkára, 2012 októberétől Indianapolis érseke. – A két előadás elhangzott az UCESM 15. közgyűlésén Lourdes-ban, 2012. március 19–25. között. Az első előadást az előző (2012/2-es) számunkban közöltük.

¹ XVI. BENEDEK PÁPA üzenete a hivatások 49. világnapjára.

addig a meghívás fogalma konkrétan egyénekre vonatkozik (személyes meghívásokra). Mindazonáltal a Bibliában a kiválasztás és a meghívás egyaránt Isten megváltó tervének szolgálataként, vagy küldetéséként jelenik meg.²

Az UCESM³ 15. közgyűlésének témája konkrét küldetésre utal: Szerzetesek és szerzetesnők *Európában*... Ez a pontos meghatározás némi aggodalomra adhat okot. James Barrett atya esete ötlík fel bennem, aki hatvanöt évet élt Amerikában redemptoristaként, és kedves barátomnak nevezhettem. Kezdeti képzésem idején és szolgálatom első éveiben egyfajta mentor volt számomra ő, aki egész felnőtt életét spanyol ajkú bevándorlók közösségeinek szolgálatában töltötte.

A '60-as években, az ország sok más fiatal szerzeteséhez hasonlóan, a mi szeminaristáink is meglehetősen elzárt életet éltek. A fiatal emberek zárt szemináriumokban tanultak, a nyári szünidőben pedig valamely közeli táborba küldték őket, ahol – gondolom – a közösségi életben történő megerősödés volt feladatuk úgy, hogy eközben hivatásuk védve legyen a veszélyes kísértésektől. Ebben az időben Barrett atya vendégmunkások hatalmas bevándorlónegyedeiben egyedül dolgozott: ellátta vallási szükségleteiket, kiállt jogaikért és méltóságukért, és más egyéb módokon gondoskodott ezekről az elhagyott emberekről.

Egyik évben felvetette előjáróinak, hogy a nyár egy részében néhány szeminarista esetleg csatlakozhatna hozzá. Fiatal rendtársai így megismerkedhének egy másik kultúrával és jobban számot vethetnének mindazzal, ami majd rájuk is vár misszionáriusként. Minthogy a bevándorlók lakhelyei több mint ezer kilométerre voltak a szemináriumtól, a tartományi előjáró és tanácsa úgy látta jónak, ha kikéri a római általános előjáró és tanácsa véleményét. A benyújtott kérvény olvastán az általános tanács tagjai lelkes igennel feleltek! Csofálatos volna, ha a tanulók a nyár folyamán missziós tapasztalatokat szerezhetnének. *Ad experimentum* elmehet tehát egy csapat, az egyetlen feltétel, hogy minden este térjenek vissza elmélkedésre a szemináriumba!

Mivel az általános tanács szinte kizárólag európaiakból állt, a tartományi vezetés nem kérte az újbóli megfontolást az előjáróktól. Az amerikaiak korábbi tapasztalatai azt mutatták, hogy az óceán túlsópartján élő testvéreik nehezen tudják felfogni, milyen hatalmas méretű is az ő országuk.

---

² LUIS GONZALEZ QUEVEDO: Vocación: vocación en la biblia, in Ángel Aparacio – Juan Canals (eds.): *Diccionario Teológico de la Vida Consagrada*, Publicaciones Claretianas, Madrid, 2009, 1826.

³ Európai Szerzeteselőjárói Konferenciák Uniója.

Természetesen az amerikaiak hasonló hibákat követnek el, amikor Európáról van szó, s egyaránt bizonyosságot teszünk közismert és ijesztő tudatlanságunkról ezzel a földrésszel – vagy ami azt illeti, bármely másikkal – kapcsolatban! Ambrose Bierce, a XIX. század második felének amerikai satirikusa, aki híres volt cinizmusáról, egyszer azt a megállapítást tette, hogy „a háború Isten módszere arra, hogy megtanítsa az amerikaiakat a földrajzra”. Noha immár húsz éve európai lakcímmel rendelkezem, mégsem állíthatom, hogy behatóan ismerném az e kontinensen élő Egyházat és szerzetesi életet. Hogyan is szólhatnék hitelesen „az európai szerzetesekhez és szerzetesnőkhöz”, tudván, hogy a valódi szakértők velem szemben foglalnak helyet?

Így tehát szükségszerűen szerényebb feladatra vállalkozom. Egy szentírási jelenetet választottam vezérfonalul a mai elmélkedéshez. A jelenet az Apostolok Cselekedeteinek 16. fejezetéből való, Pált és társait állítja elénk Filippiben, az első európai keresztény közösségben (ApCsel 16,6–40.). Talán az evangélium Európába érkezésének körülményei jobban megvilágítják, mivel kell szembenéznie az Egyháznak, amikor vezetői az „új evangelizáció” fontosságát hangsúlyozzák. Ezért utalunk kell majd a közelgő Püspöki Szinódus számára megfogalmazott *Lineamentára*,⁴ amely „Az új evangelizáció szerepe a keresztény hit átadásában” címet viseli majd.

Filippi azért is érdekes számunkra, mivel közössége igen kedves levelet kapott Páltól, olyan levelet, mely egyszersmind a mai Európa szerzeteseihez és szerzetesnőihez is ékesszólóan beszélhet. Ezt a konferenciát erre a levélre hivatkozva szeretném befejezni, kiemelni egy olyan vonását, amely az európai szerzetesek és szerzetesnők küldetésének fontos része kell legyen.

A Szentlélek és a Cselekedetek írójának vezetésével idézzük fel az első európai keresztény közösséget. Ezt olvashatjuk az Apostolok Cselekedeteinek 16. fejezetében:

„⁶A Szentlélek megtiltotta, hogy Ázsiában hirdessék az Isten szavát, ezért Frigia és Galácia felé vették útjukat. ⁷Amikor Miziába értek, megkísérelték, hogy Bitiniába utazzanak, de Jézus Lelke nem engedte meg nekik. ⁸Ezért átvágtak Mizián, és lementek Troászba. ⁹Éjszaka Pálnak látomása volt: Egy macedón férfi állt előtte, és kérte: »Gyere át Macedóniába, és segíts rajtunk!« ¹⁰A látomás után rajta voltunk, hogy mielőbb útra keljünk

---

⁴ Püspöki Szinódus, XIII. Általános rendes gyűlés: *Az új evangelizáció szerepe a keresztény hit átadásában, Lineamenta*, Róma, 2011. február 2. (A továbbiakban: L.)

Macedóniába, mert biztosak voltunk benne, hogy az Isten rendelt oda minket hirdetni az evangéliumot.

¹¹Troászban tengerre szálltunk, és egyenesen Szamotrákiába tartotunk, majd másnap Neápoliszba, ¹²onnan pedig Macedónia körzetének legfontosabb városába, egy kolóniába, Filippibe. Néhány napig ebben a városban maradtunk.”

Mit tudunk az apostoli idők Filippijéről? Az Észak-Kelet Görögországban elhelyezkedő város Makedónia provinciának többé-kevésbé jelentős városa volt. Az Adriai-tenger partján Bizáncba vezető Via Egnatia⁵ út melletti római várost (ApCsel 16,21), melyet gazdag mezőgazdasági területek vettek körül és közel fektet a Pangaeus-hegy aranybányáihoz, Pál idejében főként görög-makedónok lakták, valamint egy apró zsidó közösség (vö. ApCsel 16,13).

Eredetileg a trákok alapították a Kr. e. VI. században Krenidész néven. Kr. e. 360-ban II. Filipposz, makedón király, Nagy Sándor apja foglalta el és nevezte el magáról „Filipposz városának”. A terület a Kr. e. II. században került római uralom alá. A Filippihez közeli síkságon, Kr. e. 42 októberében mért vereséget Antonius és Octavianus Julius Caesar merénylőinek, Brutusnak és Cassiusnak seregeire. Octavianus (Augustus) később római kolóniát alapított itt és a római hadsereg sok veteránját telepítette itt le.

A Cselekedetek (vö. ApCsel 16,9–40) szerint Pál Filippiben alapította meg az első európai keresztény közösséget. A városba második missziós útja során annak kikötőjén, Neapoliszon (a mai Kavallán) keresztül érkezett, feltehetőleg Kr. u. 49–50-ben, Szilás meg Timóteus (vö. ApCsel 15,40; 16,3; Fil 1,1) és talán Lukács⁶ társaságában. A Cselekedetek beszámol egy kereskedőasszony, Lidia megtéréséről; egy ördögtől megszállott rabszolgalány meggyógyításáról és egy földrengést követően – melynek idején Pál és Szilás börtönben van Filippiben – egy örnek és családjának⁷ megtéréséről. A 16. fejezet annak leírásával zárul, hogyan távozott Pál (és Szilás) Filippiből a város előljárójának kérésére Tesszalonikibe (ApCsel 17,1–10), ahol több alkalommal is hűséges Filippi-beli

---

⁵ A Via Egnatiát (görög: Ἐγνατία Ὁδός) a Kr. e II. században építették a rómaiak. Átszelte Illyricum, Makedónia, Trákia provinciát, a mai Albánia, Macedón Köztársaság, Görögország és Törökország európai területén haladva át.

⁶ Amennyiben Lukács beleértendő az ApCsel 16,10–17 versekben előforduló „mi” többes számába.

⁷ Ezek közül a személyek közül a Filippiekhez írt levél egyet sem nevez meg.

hívei támogatták őt anyagi segítséggel (Fil 4,16). Később Pál feltehetően áthaladt Filippin, amikor Efezusból Görögországba tartott (ApCsel 20,1–2), és minden bizonnyal megállt itt végzetes jeruzsálemi zarándokútja során (ApCsel 20,6).

Térjünk vissza Pál azon döntésének részleteihez, hogy Európába utazik. Észreveszünk-e az imént felolvasott részben egy különös mozzanatot? Az író azt írja, hogy a „Szentlélek” és „Jézus lelke” megakadályozta Pált és társait abban, hogy ott hirdessék az evangéliumot, ahol eredetileg tervezték. A kétszeres csalódást követően Pál egy makedón ruhát viselő emberről álmodik, aki könyörög neki, hogy jöjjön el és segítsen népén.

Az angliai egyház missziós szervezetéhez intézett felhívásában Rowan Williams, Canterbury érseke erre a fejezetre hivatkozott, amikor arról beszélt, hogy mennyire fontos az Egyház helyes ítélőképessége azt illetően, hogyan kell hirdetnie az evangéliumot:

„Én úgy látom, hogy a Szentlélek azt üzeni Pálnak és társainak, hogy ne pazarolják energiáikat olyan területre, ahol Isten egyelőre még nem nyitotta meg az ajtókat. Inkább fordítsák figyelmüket arra az ajtóra, amit Isten valóban megnyit előttük, arra a területre, ahol Isten valamiképpen már előkészítette a talajt. Hol kezdjük neki? Ahol Isten már elkezdte. Hogyan kezdjük neki? Figyelmes hallgatással, szemrevételezéssel, annak a módnak felismeréséről, amely által Isten már előkészítette a talajt számunkra.”⁸

Az új evangelizációról szóló következő püspöki Szinódus *Lineamentája* huszonnegy alkalommal hivatkozik az ítélőképesség szükségességére. A kezdeti Egyház tapasztalatát felidézve a *Lineamenta* megállapítja: „az evangelizáció folyamata a megkülönböztetés folyamatává vált. Az igehirdetés először hallgatást, megértést és értelmezést kíván”.⁹

Az Egyház tisztában van azzal, hogy a világ megváltozott és szüntelenül új társadalmi és kulturális alakzatoknak ad helyet. A *Lineamenta* világos összehasonlítást tesz Pál egykori helyzete és a jelen kihívásai között. Megfáradt, elöregyártott megoldások ma már aligha fogadhatók el az evangelizáció problémájára. E helyett szükséges, hogy az Egyház előbb „hallgasson, megértsen és értelmezzen”, mielőtt megszólalna.

---

⁸ ROWAN WILLIAMS: *God's Mission and Ours in the 21st century* (2009. június 9.); <http://www.archbishopofcanterbury.org/articles.php/779/gods-mission-and-ours-in-the-21st-century>

⁹ L 3.

Még egy tanulságot levonhatunk azokból a körülményekből, amelyek Pált Európába vezették. Hosszú távon nem minden meghiúsult terv számít szükségszerűen vereségnek. Amit ugyanis kezdetben negatívan értékelünk, lehet a Szentlélek műve is, aki megakadályozza az emberi terveket azért, hogy az Örömhír hirdetésének ügyét előremozdítsa. Ez a lehetőség arra hív meg minket, hogy tekintsünk ismét a jelenlegi válságra, próbálva megítélni, vajon nem nyit-e Isten új ajtót az Egyház számára.

Azt is hinnünk kell, hogy nem a tanítvány egyéni sikere a legfontosabb jele az Örömhír terjedésének. A Filippi-beli egyház végül valóban virágzó közösséggé vált, olyannyira, hogy Pál egy levelet is szentelt nekik. A Cselekedetek e fejezete alapján azonban Pál személyes sikere elenyészőnek mondható. Nyilvánvalóan a közösség nagymértékben gyarapodott távozása után, és – amint azt Pál leveléből is kitűnik – megkülönböztetett szeretettel fordult a Filippiben élő keresztények felé.

Olvassuk tovább a 16. fejezetet:

„¹³Szombaton kimentünk a kapun kívül a folyóhoz, mert úgy véltük, hogy ott van az imádkozóhely. Leültünk és beszélni kezdtünk a körénk gyűlt asszonyokhoz. ¹⁴Volt a hallgatóságban egy Tiatira városából való, Lidia nevű, istenfélő bíboráros asszony. Ennek megnyitotta szívét az Úr, hogy hallgasson Pál szavaira. ¹⁵Egész háza népével együtt megkeresztelkedett, aztán kért minket: »Ha nézetetek szerint az Úr híve vagyok, térjete be házamba, és maradjatok nálam.« És erővel rá is vett erre minket.

¹⁶Egyszer, ahogy az imádkozóhely felé tartottunk, találkoztunk egy jószellemtől megszállt leánnyal, aki jóslásaival nagy hasznot hajtott gazdáinak. ¹⁷Pál után és miutánunk szaladt, és így kiáltozott: »Ezek az emberek a fölséges Isten szolgái, s az üdvösség útját hirdetik nektek.« ¹⁸Ezt több napon át megismételte. Pál már bosszankodott miatta, hátrafordult és rászólt a lélekre: »Parancsolom neked Jézus Krisztus nevében, menj ki belőle!« Ki is ment akkor mindjárt. ¹⁹Amikor gazdái látták, hogy nem húzhatnak belőle több hasznot, megragadták Pált és Szilást, és a fórumra hurcolták, az előjárók elé. ²⁰Bírák elé állítva így vádolták őket: »Ezek a zsidó emberek zavart keltenek városunkban, ²¹olyan szokásokat hirdetnek, amelyeket mi - rómaiak lévén - nem fogadhatunk el, és nem követhetünk.« ²²A nép is ellenük fordult. A bírák lehúzták róluk a ruhát, és megvesszőztették őket.»

Rövid Filippi-beli tartózkodása során Pál több különböző embercsoporttal találkozik és evangelizálja őket. Egy szombaton a város külvárosába megy, ahol

egy kisebb csoportnyi zsidó és prozelita (ti. „Istenfélő”) szokott összegyűlni. A folyó közelében találkoztak, mivel a víz alkalmas volt a rituális megtisztuláshoz. Talán olyan kisszámú volt Filippiben a zsidó közösség, hogy nem volt meg a szükséges tíz férfi a zsinagóga alapításához.¹⁰ Pál és társai felhasználják az alkalmat, hogy Jézusról, mint az Isten által megígért Messiásról és az üdvösség beteljesítőjéről beszéljenek.

Szavai szíven ütik Lidiát, aki sikeres kereskedő és háza népének feje. Amikor ő és egész háza népe megkeresztelkedik, Európa első családi egyháza is megszületik. Ennek az egyedülálló vagy özvegyasszony családfőnek a megtérése szükségképpen vallási és spirituális hatással volt a többiekre. Manapság az Egyháznak az evangélium gyorsabb terjedése érdekében figyelembe kell vennie a közösségi hálózatok stratégiai fontosságát.

Lidia megtérése arra is példa számunkra, hogyan is szólítsa meg az Egyház a nőket az itt jelenlevők által képviselt országokban. Hasznos-e az olyan evangelizáció, amely szándékosan érzékeny a nemek különbségeire? Melyek azok a különleges elvárások, melyeket figyelembe kell venni, amikor az Egyház a jelenkor Lidiáihoz szól: azokhoz a tanult, sikeres nőkhöz, akik „háznépük” vezetésében fontos szerepet töltenek be, és akik keresik Istent?

A folyóparti találkozás a fiatalok evangelizációjának kérdését is felveti. Egy rabszolgalány jelenik meg a színen. Az Apostolok Cselekedetei úgy mutatja be, mint aki „jövendölő lelket”¹¹ bír. Ezek szerint tehát két különböző módon is szolgátságban él. Először is azért, mert az őt birtokló idegen lélek szeszélye fűzi rabláncra. Másodszer azért, mert ahogy az írás kijelenti, gazdájának jelentős bevételét jelenti.

Pál szembeszáll a lány kettős szolgátságával kiűzve belőle a lelket, és kiváltva a lány gazdáinak dühét, akik megragadják az apostolt és Szilást, s a város előljárója elé hurcolják őket. Valahányszor az Örömhír szerzett jogokat, különösen pedig gazdasági érdeket veszélyeztet, mindig ellenállásba ütközik (vö. ApCsel 19,25–27). Így tesznek a rabszolgalány felügyelői: ahelyett, hogy örülnének a

---

¹⁰ A Misna tíz férfi meglétét írja elő, hogy *minjant*, vagyis a szükséges létszámot alkossák bizonyos imák és szertartások elvégzéséhez (vö. *Sanhedrin* 1:6, *Pirque Abot* 3,8).

¹¹ Szó szerint „püthóni lelket” (ἄχουσαν πύθωνα πύθωνα); Püthón volt a neve annak a kígyónak vagy sárkánynak, amely a delphoi jósdát őrizte. A későbbiekben olyan lelket jelentett, mely „jövendöléseket jelent ki”, s emellett olyan hasbeszélőt is, akiről úgy vélték, hogy a hasában ilyen lelket hordoz.

lány szabadulásának, egyedül bevételeik elvesztésére gondolnak. Noha az idegen prédikátorok ellen felhozott vádjaik a társadalmi rendre és a kulturális hagyományok tiszteletére hivatkoznak, világosan látszik, hogy a lány tulajdonosainak haragját valójában a kapzsiság okozza.

Az Egyház elismeri a növekvő nehézséget, amit a hitnek az új nemzedéknek történő továbbadása jelent. A Szentatya és a következő Szinódus *Lineamentája* is hangsúlyozza az „oktatási vészhelyzetet”.¹² Ahogy a *Lineamenta* megvilágítja, a Pápa által használt kifejezés utal arra

„a manapság tapasztalt növekvő nehézségre, amely nem csupán a keresztény oktatási tevékenységet érinti, hanem általánosan tapasztalható az oktatásban. A helyes életmódot és viselkedést kialakító alapvető értékek közvetítése az újabb nemzedékek számára egyre nehezebbé válik.”¹³

Az „oktatási vészhelyzet” azt jelenti, hogy az Egyház már nem képes mindannak átadására a fiatalok számára, amivel tartozik nekik.

Ez a kudarc, sőt képtelenség, még inkább kínzóvá válik, ha hisszük, hogy a jézusi küldetés, és következésképpen az Egyház küldetésének is alapvető eleme „hogy hirdesse[m] a foglyoknak a szabadulást, a vakoknak a látást, hogy szabadon bocsássa[m] az elnyomottakat” (Lk 4,18). Lehetséges-e hogy a fiatalok igazi szabadsága csorbul amiatt, hogy az Egyház nem képes életmintát közvetíteni számukra? Vajon Európa fiataljai valójában nem a lehetőségek szűk horizontjának rabjai-e, minthogy a kinyilatkoztatás igazságát megtagadják tőlük, s ugyanúgy rabjai a gazdasági rendszernek, amely arra törekszik, hogy szükségleteiket megsokszorozza a zabolátlan fogyasztás által, miközben fokozza aggodalmukat, mivel kevés reményük van arra, hogy igazságos és biztos munkakörülményeket találjanak?

„²³Sok ütést mértek rájuk, majd börtönbe vetették őket, s megparancsolták az őrnek, hogy jól vigyázzon rájuk. ²⁴Ez a kapott parancs értelmében a belső börtönbe zárta őket, és a lábukat kalodába szorította.

²⁵Pál és Szilas éjfélkor imádkoztak és zsoltárt énekelve dicsőítették az Istent, a foglyok meg hallgatták őket. ²⁶Hirtelen nagy földrengés támadt,

---

¹² XVI. BENEDEK PÁPA: Discourse at the Opening of the Convention of the Diocese of Rome (2007. június 11.), *L'Osservatore Romano: Weekly edition in English*, 2007 június 20, 3.; L 20.

¹³ Uo.

úgyhogy a börtön alapjai megremegtek. Az ajtók mind kinyíltak, és mindenkiről lehullott a bilincs.²⁷ Amikor a börtönőr felriadt álmából, s meglátta, hogy a börtön ajtai tárva-nyitva vannak, kihúzta kardját, s megakarta magát ölni, mert azt hitte, hogy a foglyok megszöktek.²⁸ Pál hangosan rászólt: »Ne tégy kárt magadban, hisz mind itt vagyunk!«²⁹ Az őr világot kért, berohant, és remegve Pál és Szilás elé borult,³⁰ aztán kivezette őket s megkérdezte: »Uraim, mit kell tennem, hogy üdvözüljek?«³¹ »Higgy Jézus Krisztusban, és üdvözülsz te is, a tied is!« - válaszolták.³² Aztán hirdették neki és egész háza népének az Isten szavát.³³ Az pedig még akkor magához vette őket, éjszaka kimosta sebeiket, s rögtön megkeresztelkedett, hozzátartozóival együtt.³⁴ Aztán házába vezette őket, asztalt terített nekik, s örült egész háza népével, hogy az Isten híve lett.”

Sok olyan részlete van a Pál és Szilás csodálatos megmenekülését leíró fejezetnek, amit érdemes volna kiragadnunk. A jelen reflexió kereteit – és türelmük korlátait – figyelembe véve, csupán kettőt választok ki ezek közül.

A két misszionárius látszólag reménytelen helyzetben van: egy idegen börtön mélyére vetve, lábuk kalodába zárva. Mit tesznek ekkor? Noha alaposan megfenyítették és megláncolták őket, Pál és Szilás „imádkoztak és himnuszokat énekeltek Istennek”. Tehát az apostolok nem a kiszabadulásukért könyörögtek Istenhez, hanem hálatelten dicsőítő énekeket zengtek Neki. A fejezet még egy fontos részlettel szolgál: a többi rab figyelt (16,25).

Ez a jelenet a Cselekedetek egy korábbi eseményére utal vissza. Az ötödik fejezet felidézi, hogy az apostolok – miután megbotozták őket és megparancsolták nekik, hogy ne említsék többet Jézus nevét – „boldogan távoztak a főtanácsból, mert méltók lettek rá, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek” (5,40–41). Könnyen beláthatjuk, hogy hasonló okok miatt fakadt dalra egy európai börtön sötét éjszakájában Pál és Szilás.

A jelenet ugyanakkor a jövőre is nyitott, engem egy modern európai vértanúra, a moráviai születésű redemptorista misszionárius Boldog Methodius Dominick Trčkára emlékeztet, aki a görögkatolikus egyházért munkálkodott állhatatosan a hajdani Csehszlovákiában. 1950. április tizenharmadika éjszakáján a kormányzat felszámolta az összes szerzetesrendet. Koncepció perben 12 éves börtönbüntetésre ítélték, ahol többször hosszan kihallgatták és megkínózták. 1958-ban a leopoldovi börtönbe szállították át, a jelenlegi Szlovákia területére. A magánzárkában töltött idő során tüdőgyulladást kapott. Büntetését azért kapta, mert egy karácsonyi himnuszt énekelt. 1959. március 23-án hunyt el és 2001. november 4-én avatta boldoggá II. János Pál pápa.

Boldog Methodius Dominicket sokszor ábrázolják egy apró tekerccsel a kezében, amin egy szlovák karácsonyi ének szövege olvasható. Olyan apostolra emlékeztet, akit nem tudott megtörni a rablánc, és aki rabtársait éneket zengve bátorította, így téve szabaddá lelküket az őket körülvevő rácsoktól. Pál, Szilás, és merem állítani, Boldog Methodius Dominick is a szenvedő igaz (vö. Dán 3,24) bibliai alakját jelenítik meg, akinek imádsága prófétai tanúságtétellé is válik.

A váratlan földrengést és a rabok szökési lehetőségét követően a Cselekedetek figyelme a börtönőrré és megtérésére összpontosít. Ismét Pál ragadja magához a kezdeményezést és a megváltás eszközévé lesz. Az őt elfelejti a földrengést és a többi rabot, és felteszi a kérdést „Uraim, mit kell tennem, hogy üdvözüljek?” (16,30). A kérdés formája kateketikai, és a válasz Lukács kedves hitvallási formuláját hordozza: a megváltás a Jézus Krisztusba vetett hittel függ össze.¹⁴

Feltételezem, hogy Európa nagy részének a megváltás értelmezhetetlen kategória. S valóban, a kereszténység sok szempontú válsága egyetlen szótériológiai természetű közös nevezőre hozható és talán hozandó is: a megváltás relevanciájának elvesztésére. A kereszténységnek meggyengült az a képessége, hogy megjelenítse a megváltást. Az Egyház pedig nem Egyház többé, ha már nem tudja a megváltást közvetíteni. Megfordítva Szent Ciprián híres meghatározását állíthatnánk, hogy *extra salutem nullus christianismus*.¹⁵

A *Lineamenta* emlékeztet arra, hogy Jézus kinyilatkoztatása „nem csupán a megváltás ajándékának befogadóivá, hanem hirdetőivé és tanúivá is tett”.¹⁶ Mit kell hirdetni a mai Európában? Ez életbevágó kérdés és kellő megválaszolása több időt és teret kíván, mint amit a jelen konferencia keretei megengednek. Mindazonáltal amennyiben nem akarjuk, hogy megváltásról való gondolkodás merő elméletté váljon, elengedhetetlen arra a világra tekinteni, amelyben élünk és dolgozunk. Csak ha tudatosan fenntartjuk ezt a figyelmes, megkockáztatom, *engedelmes* viszonyulást a valósághoz, válunk képessé arra, hogy az emberek aggodó kérdéseit jól ítéljük meg, és felfedezzük bennük Isten valóságos kinyilatkoztatásának és terve kinyilvánításának módját. A II. Vatikáni Zsinat merész konstitúciója arra szólítja fel ma az Egyházat, hogy mutassa be „a megváltás

---

¹⁴ GÉRARD ROSSÉ: *Atti degli Apostoli: introduzione, traduzione e commento*, Edizioni San Paolo, Milano, 2010, 197.

¹⁵ JAVIER VITORIA CORMENZANA: Heartened by the Sounds of a Delicate Silence, *Concilium*, 2005/3, 125.

¹⁶ L 23.

mindent átfogó természetét”,¹⁷ olyan igehirdetés által, amely hitelt érdemlő módon néz szembe a mai európai ember égető kérdéseivel.

„³⁵Virradatkor a bírák hivatali szolgálkat küldtek ezzel az üzenettel: »Engedd szabadon azokat az embereket!« ³⁶A börtönőr ezt rögtön hírül vitte Pálnak: »Üzenték a bírák, hogy engedjelek benneteket szabadon. Menjete hát, távozzatok békében!« ³⁷Pál azonban így válaszolt: »Ítélet nélkül nyilvánosan megvesszőztettetek és börtönbe vetettetek minket, jóllehet római polgárok vagyunk, s ráadásul most titokban akartok minket elbocsátani? Azt már nem! Jöjjenek és kísérjenek ki maguk minket!« ³⁸A törvényszéki szolgálk jelentették e szavakat a bíráknak. Azok meghallva, hogy rómaiak, megijedtek, ³⁹odasiettek, kikísérték őket, kérve, hogy hagyják el a várost. ⁴⁰A börtönből kiszabadulva Lidiához tértek be, viszontlátva megvigasztalták a testvéreket, és útra keltek.”

A város elöljárója megparancsolja Pál és Szilás szabadon bocsátását. Pál reakciója meglepő. Először, ahelyett hogy csendben eltűnne a színről, Pál ellenkezik, minthogy a vele és Szilással történtek fényében nem tartja elegendőnek az egyszerű szabadon bocsátás tényét. A Cselekedetek szerzője számára Pál tiltakozása újból helyreállítja mind az apostol, mind a keresztény misszió létjogosultságát. Ám ezután Pál megdöbbenő bejelentést tesz: méghozzá azt, hogy ő és Szilás római polgárok! Az elöljárók érthető módon megijednek, hiszen római polgárokkal szemben jogtalan volt effajta bánásmódot alkalmazni. Így tehát Pál és Szilás emelt fővel távozhat a börtönből.

Talán csodálkozunk ezen: miért nem fedte fel Pál már korábban római polgárjogát? Talán el akart kerülni egy hosszabb időt igénybe vevő jogi procedúrát, amivel missziós tevékenységében értékes időt veszített volna.¹⁸ És valóban, egy Lidiával és a többi kereszténnyel való utolsó találkozást követően elindul Tesszalonikába (ApCsel 16,40–17,1).

---

¹⁷ GS 11, 22, 41.

¹⁸ GÉRARD ROSSÉ: *Atti degli Apostoli*, i. m. 198.

A FILIPPI-BELI BARÁTOKNAK ÍRT KÉPESLAP

„⁴Örüljete az Úrban szüntelenül! Újra csak azt mondom, örüljete. ⁵Méltányosságokat ismerje meg mindenki! Az Úr közel van” (Fil 4,4–5).

Pál és európai barátai nem felejtették el egymást az első látogatás óta. A Filippi-beliek további anyagi támogatással segítették az Apostolt, aki legalább egy alkalommal visszatért hozzájuk (ApCsel 20,6) halála előtt.¹⁹ Emellett írt is nekik. Az Apostol levelei között a Filippi keresztényeihez szólót az úgynevezett „fogságban írt levelek” közé szokás sorolni. Habár terjedelmét tekintve²⁰ Pál levelei sorában a rövidebbek közé tartozik, a történelem folyamán fontos hivatkozási pont volt és maradt, nemcsak a teológiában, de a liturgiában és spiritualitásban is.²¹

Sőt mi több, a levél nagyon személyes hangvételű, és bensőséges viszonyt tükröz. Pál ebben a szellemben fejt ki két jellegzetes gondolatát: Krisztussal és egyben a saját maga által alapított keresztény közösségekkel való kapcsolatát azokon a helyeken, amelyeket ő evangelizált, és amelyeket most a börtöncellájában kísér lelkiileg és erkölcsileg. Az Apostol „én”-je és a címzettek „ti”-je közötti párbeszéd az egész szöveget átszövő vezérfonalat alkot.

Számomra a Filippieknek írt levél a legszívhezszólóbb hangvételű az Apostol összes levelei közül. Pál rejti véka alá őszinte ragaszkodását a hallgatóságához. Az egész levélből az a valódi öröm árad, amely Pál, Krisztus és a szeretett filippiek közötti háromszögszerű kapcsolatot élteni. Amint látni fogjuk, nem felszínes lelkesedés mindez, hanem inkább olyan mélyről forrászó kapcsolat, amely a börtönben sínylődő fogoly és a szakadás fenyegetettségében élő közösség közt áll fenn. Igazság szerint mind Pál, mind pedig a Filippi-beliek csakis azért képesek örülni, mert „az Úrban” élnek, azaz örömük Krisztussal való kötelékük mélyén gyökerezik.²²

Milyen módon szólhat ez a levél – melynek eredeti címzettjei az első európai keresztények – a mai Európa szerzetesei és szerzetesnői meghívásáról/kül-

---

¹⁹ Pál feltehetőleg áthaladt Filippin, amikor Efezusba ment (ApCsel 20,1–2).

²⁰ A levél csupán 1629 szóból áll, amit 104 szakaszra és négy fejezetre szokás tagolni.

²¹ FRANCESCO BIANCHINI: Lettera ai filippesi: introduzione, traduzione e commento, in *Nuova Versione della Bibbia dai Testi Antichi*, Edizioni San Paolo, Milano, 2010, 9.

²² Uo. 10.

detéséről? Noha számtalan témája érdekes lehetne számunkra, mégis az öröm egyedülálló fontosságáról szeretnék röviden szólni a konferencia lezárásaként.

Úgy vélem, Nietzsche előre látta, hogy az „Isten halála” gondolat következménye egy adott kultúrában a szívbeli öröm elvesztése lesz (a szó eredeti jelentése szerint az élet monotonitását szétfeszítő transzcendenciára és hálára utal, amely által így kiáltunk: „Mindennek ellenére jó dolog élni!”). A következő Sziódus *Lineamentája* szerint a világ erősen hajlik arra, hogy

„az igazságról szóló beszédet nehéznek és ‘tekintélyelvűnek’-nek tartsa. Ez a fajta gondolkodásmód az élet jó voltának – »Valóban jó embernek lenni?« »Jó dolog élni?« – és az életet jelentő kapcsolatrendszerek és elkötelezettségek értékének kétségbe vonásához vezet.”²³

A Filippiekhez írott levél arra hívja meg a keresztényeket, hogy életükkel hirdessék, hogy minden ellenére valóban jó élni. Még a levél gyors átfutása által is világossá válik az öröm fontossága, mint a tanítványi lét jellemzője. Több mint felületes, múlt érzélem, ez az öröm a „Krisztusban” való élet eszkatológikus dimenziója. Pál legmélyebb vágya, hogy halála után Jézussal találkozzon a végső feltámadásra való eljutás reményében (3,11.14), azzal a Krisztussal, akit az Apostol egész léte által megdicsőíteni kívánt (1,19–21).

Pál a reménynek ebbe a távlatába helyezi Filippi keresztényeit, arra kérve őket, hogy „Jézus Krisztus napját” (1,6.10; 2,16) szem előtt tartva alakítsák életüket. Azon a „napon” az Úr Jézus teljhatalommal átváltoztatja azokat, akik hittel várokoztak a vele való dicsőségben történő osztozásra (3,20–21).

Így a Filippi-beliek már élvezhetik az Úr (4,5) közelségét, és előre megízlelhetik a megváltás és a Vele való végleges közösség örömét, már a jelen szenvedései közepette is. Ezért a levél kontextusában ez az öröm nem mulandó érzület, hanem állandó, a külső körülményektől független állapot. Ezt az örömet a tanítvány Krisztussal való kapcsolata határozza meg.²⁴ Pál számára az öröm a közte és Filippi-beli barátai közötti mély kapcsolatból (1,4; 2,2.28; 4,1), és az Örömhír terjedésének és fejlődésének (1,18.25) láttán fakad.

Ma a szerzetesi küldetés legfontosabb kérdése nem az üzenet tartalma, hanem tanúságtételünk hitelessége, a kölcsönös kapcsolatokra való képességünk és az, hogy tiszteletteljesen tudjuk elfogadni a tőlünk különböző embereket,

---

²³ L 20.

²⁴ FRANCESCO BIANCHINI: *Lettera ai filippesi*, i. m. 17.

hiszen a Szentlélek ezt munkálja a párbeszédben eltöltött élet során. Az európai szerzetesi élet küldetése, hogy eszkatológikus reménnyel eltelve, a történelem Urának győzelmét elővételezve; vagyis őszinte örömben éljünk.

Az öröm elengedhetetlen, ha életmódunkat a Krisztus-követés hiteles módjaként szeretnénk felmutatni, a jelenben és a jövőben. Engedjék meg, hogy gondolataimat egy családomból vett példával zárjam le. Tizenhárom gyermek – nyolc lány és öt fiú – közül a legidősebb vagyok. Egyetlen húgom sem választotta a szerzetesi életet, noha édesanyánknak három nagynénje és öt unokatestvére is tagja ugyanazon kongregációnak.

Ezzel azonban nem azt akarom mondani, hogy egyik húgom se érzett volna meghívást erre az életre. Emlékszem egy nyárra, amikor hazamentem a szemináriumból. Úgy tettem, mintha az újságot olvasnám, ám valójában kihallgattam a húgaimat, akik ugyanabban a szobában beszélgettek. Egyik húgom, Ann, aki akkoriban 16–17 éves volt, éppen azt mesélte a többieknek, hogy azt fontolgatja, szerzetbe lép. Amint a többiek megértették, hogy Ann komoly szándékról beszél, egyik nővére némi aggodalommal kérdezte tőle: „Egész életedben boldogtalan akarsz lenni?” Az az igazság, hogy az 1960–70-es évek zavaros időszakában Észak-Amerikában bizony sok szerzetesből süttött az elégedetlenség.

Közösségeink hivatásgondozási kultúrájának arra az örömrre kell épülnie, amely a szerzetesi élet alapvető vonása. Arra hívjuk a fiatalokat, hogy forduljanak hozzánk kérdéseikkel, keresésükkel. Tisztelettel és örömtelin üdvözljük őket, engedve, hogy szívükben az Úr megszólíthassa őket „Mit kerestek?” Ma is lehetséges, hogy a fiatalok „Vele akarnak maradni” és nálunk lélnek lakóhelyre. Ma is lehetséges, hogy meghallják hívását: „Kövess engem!”

(Fazekas Gyöngyvér fordítása)